

Martos Gábor

A természet és a lélek jelbeszéde

Gergác Berta és Kovács-Gombos Dávid kiállítása
a zalaegerszegi Városi Kiállítóteremben

Művészettörténeti-esztétikai elemzések gyakran hivatkozott megállapítása, hogy miként minden egyes portré nem, vagy legalábbis nem csak azt mutatja meg nekünk, akit éppen megjelenít, hanem sokkal inkább azt, de legalább azt is, aki az adott portrét készítette. Ugyanígy a képzőművészeti alkotásokon megjelenő tájak, tájbrázolások sem csak azt mutatják meg a nézőnek, amit alkotójuk a valóság éppen elé kerülő szeletében látott, de azt is, aki éppen az adott valóságrészt szemlélte, megörökítette. Nem véletlenül mondják gyakran tudós műértők egy-egy, tájképeket készítő festő munkáit elemezve, hogy a vásznon megjelenő, látható „külső” tájak a legtöbb esetben (és persze minimálisan azt feltételezve, hogy tényleg valódi világokat teremteni képes művészről, és nem csak a valóságot jól-rosszul visszaadni próbáló amatőrrel van szó) ugyanúgy alkotójuk, „belső”, lelki tájairól is képet tudnak adni; adnak is.

Itt, ezen a tárlaton részben tájképeket láthatunk, részben meg olyan képeket, amelyek, ha mondjuk a parexcellence, természetelvű tájképekhez viszonyítjuk őket, akkor semmiképpen sem tájképek. Valójában nem is portrék,

nem csendéletek, nem aktok, nem életképek, zsánerek, nem egyéb konkrét tartalmi jeggyel illehető képek, hanem olyanok, amelyeken első ránézésre aligha tudjuk megmondani, hogy mi van rajtuk. Ezeket nonfiguratívoknak, nem-ábrázolóknak, elvontaknak, absztraktaknak szoktuk nevezni (szokta nevezni a szakirodalom).

Tekintsünk történetesen Gergác Berta a Jelbeszéd-sorozatára.

Meri-e bárki határozottan kijelenteni, hogy ezek a képek nem tájképek? Hogy nem mondjuk letört faágakat, elszáradt növénymaradványokat látunk-e rajtuk egy olvadó, lucskos-havas erdőszélen? Nem tavalyról itt maradt torzsakötegek, nem száraz fűcsomók, nem egy kidőlt fa csonkjából felnövekvő sarjűhajtások barnulnak-e rajtuk? Szóval, hogy ezek is tájképek-e, csak talán éppen nem egy, valamilyen konkrét, külső, látható, valóságos tájnak a részben belsőként is való megjelenései, hanem pont fordítva: a belső, lelki tájnak egyfajta kivetítései, kivetülései, a külső valósághoz hasonlóvá, hasonlítóvá tételei? Hiszen ha, mint láttuk, egy tájkép a festőjéről is

megismertetését és megszerettetését. Ahogy kiderül, a fiú, lám, ugyanúgy tud festeni, mint ahogyan az édesanyja tudott, ugyanúgy látja, érti és érzi a tájat, a tájakat, konkrétakat és elvontakat, külsőket és belsőket egyaránt, mint ő annak idején. Úgyhogy Gergác Bertalan, ha ma itt lenne, itt lehetne, büszkén tekintene a fiára. Mint ahogyan nyilván büszke is rá ott, ahol most éppen van. És hát hol máshol lenne ma, most, amikor a fiával első közös kiállítása nyílik, mint itt, velünk.

Engedtessek meg, hogy a jelenlévők nevében is, ezúton gratuláljak mindkettőjüknek ehhez a kiállításhoz, köszönjük nekik a képeket, a képek adta tájakat, egy kicsit mindannyiunk külső-belső tájait. Bolyongjunk rajtuk, merüljünk el bennük, ismerkedjünk velük, ködeikkel és egeikkel, faágaikkal és fűszálaikkal. És ismerkedjünk mindazokkal, akikkel találkozhatunk ezeken a tájakon, vagy ezek között a tájak között bolyongva: magunkkal, barátainkkal, és persze az alkotókkal, Gergác Bertalan és Kovács-Gombos Dáviddal.

(Elhangzott a kiállítás megnyitóján, 2011. március 4-én.)

Gergác Bertalan:
Dinamikus táj

beszél, akkor vajon egy festő ugyan miért ne próbálhatna meg magáról bármit elmondani egy tájképpel? Egy olyannal, amilyennek ő látja, mi több, láttatja, azaz ő maga teremti meg azt a tájat? A saját belső, lelki, de kintiként megjelenített táját, tájait? Úgyhogy talán maradjunk abban: ezek itt szinte mind tájképek; néha inkább, főleg Kovács-Gombos Dávidnál, külsők, néha inkább, főleg Gergác Bertalanál, belsők. És persze a külsők belsők is, a belsők meg külsők is. Nézőpont kérdése az egész...

Zárásképpen hadd legyek egy kicsit személyes. 1995 áprilisában egyszer én már álltam ugyanígy ugyanitt: két évvel a halála után akkor tisztelgett szülővárosa egy nagy életmű-kiállítással Gergác Bertalan előtt. Azon a megnyitón én akkor, a brutálisan rövidre szabott életpályáról beszélve többek között ezeket mondtam: „mire elég harminchét év? Rengeteg mindenre. Önfeléd játékra, a világgal való ismerkedésre, tudás megszerzésére, boldogságra, öröme. Az élet továbbadására; két fiú felnevelésére. Tanításra: a szépséggel való alkotó kapcsolat megismertetésére és megszerettetésére”. Eltelt azóta tizenhat év, és a két fiúból az egyik ma együtt állít itt ki az édesanyjával, aki még ebben a számára szűkre szabott időben is neki sikerrel adta tovább a szépséggel való alkotó kapcsolat

Kovács-Gombos Dávid: Lehetőség

